

Dubbelt medborgarskap. För- och nackdelar

Dubbelt medborgarskap innebär att du är medborgare i mer än ett land.

Den 1 juli 2001 fick Sverige en ny medborgarskapslag. Lagen innebär bland annat att det är möjligt att ha dubbelt medborgarskap. Den som blir svensk medborgare kan således behålla sitt tidigare medborgarskap om lagen i det andra landet tillåter detta. Det har både fördelar och nackdelar att ha dubbla medborgarskap.

Läs mer om medborgarskapslagen under länken till höger.

Fördelar med dubbelt medborgarskap

Många svenskar förblir eller blir medborgare i ett annat land eftersom det innebär fördelar som

- möjlighet att arbeta i båda länderna,
- möjlighet att få del av sociala förmåner i båda länderna, till exempel pensioner,
- möjlighet att äga eller arva fast egendom i båda länderna.
- möjlighet att utan begränsningar resa in i och bo i båda länderna.

Risker och problem med dubbelt medborgarskap

Det kan medföra risker eller problem att ha dubbla medborgarskap. Nedan hittar du exempel på situationer där problem kan uppstå och där Sverige har svårt att hjälpa till.

Det svenska medborgarskapet erkänns inte

Den främsta risken är att ditt svenska medborgarskap kanske inte erkänns av det andra landet, där du också är medborgare. Det innebär till exempel att myndigheterna i det landet inte tillåter Sverige att ge dig konsulär hjälp om du skulle frihetsberövas/gripas av polisen. Det kan till och med hända att en svensk ambassadtjänsteman inte ens får träffa dig.

Du kan också få problem i tredje land, i synnerhet om du inte rest in i landet på ditt svenska pass utan i stället använt ditt andra pass. Då kan myndigheterna i landet hävda att Sverige inte har rätt att hjälpa dig om du får problem.

Militärtjänst

Många länder har obligatorisk militärtjänst. Om du är medborgare i landet kan du vara tvungen att fullgöra militärtjänst. Plikten gäller även om du är bosatt utomlands och har fått ett annat medborgarskap. Du kan således bli inkallad om du någon gång i framtiden besöker ditt andra hemland.

Du kan också fångas om det visar sig att du inte gjort din militärtjänst. I en del länder hjälper det inte att du inte känt till bestämmelsen. Du kan råka illa ut även om

Sidnot

du passerat övre åldersgränsen för militärtjänst.

Resor

Om du reser med två pass kan gränspolis och tullmyndigheterna utsätta dig för extra kontroller. Du kanske saknar in- eller utresestämpel i ett av passen. Anledningen till att du reser med två pass kan också ifrågasättas. I en del länder kan det ena passet komma att konfiskeras och du kan riskera böter. Det kan till och med hända att du hindras från att lämna landet.

Utbildning

Om du fått fri gymnasie- eller universitetsutbildning i ditt andra hemland, kan du tvingas betala tillbaka den statens kostnader för utbildningen om du utvandrat och blivit medborgare i ett annat land.

Arv

Vissa länder tillåter inte att arv överförs till medborgare som också har ett annat medborgarskap.

Äktenskap, skilsmässa, vårdnad om barn

I Sverige erkänns äktenskap som ingåtts enligt ett annat lands lag. Däremot erkänns inte äktenskap ingångna i Sverige i alla länder. Detsamma gäller skilsmässor och domar om vårdnad av barn. Det innebär att du kan riskera att råka illa ut i ditt andra hemland.

Bortförda barn

Många fall av bortförda eller kvarhållna barn i utlandet gäller fall där föräldrar och barn har dubbla medborgarskap. Om den förälder som för bort barnet har ett annat pass än det svenska kan svenska myndigheter ha svårt att förhindra att barnet förs bort.

Om barnet rest in i ett annat land på det landets pass, kan myndigheterna där hävda att det rör sig om deras medborgare som omfattas av deras lagstiftning och Sverige kan inte göra anspråk på att företräda barnet. Denna svårighet uppstår främst i länder om inte anslutit sig till den så kallade Haagkonventionen och som heller inte erkänner dubbla medborgarskap.

Läs mer om bortförda barn under länken till höger.

ANSVARIGT DEPARTEMENT

- Utrikesdepartementet

RELATERAT

- Medborgarskap
- Bortförda barn

Utrikesdepartementet (e-post till departementet)

Publicerad 14 mars 2008

Uppdaterad 14 mars 2008

Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Växel 08-405 10 00

Utskottsberättande

Utskottets överväganden

Dubbelt medborgarskap

Utskottets förslag i korthet

Principen om undvikande av dubbelt medborgarskap skall överges. Riksdagen godkänner att Sverige säger upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och godkänner 1997 års konvention om medborgarskap. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag och avslår motionsyrkanden om att principen bör upprätthållas. Jämför reservation 1 (m).

Gällande ordning

Den nuvarande svenska medborgarskapslagstiftningen bygger på att dubbelt medborgarskap i princip bör undvikas. Principen har i många delar varit avgörande för utformningen av den nuvarande lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap (MedbL). Flera av lagens bestämmelser har till syfte att begränsa uppkomsten av dubbla medborgarskap.

Enligt 7 § förlorar den som är svensk medborgare sitt svenska medborgarskap, om han eller hon

förvärvar utländskt medborgarskap efter ansökan eller uttryckligt samtycke. Den som tidigare har varit svensk medborgare och enligt 4 § skulle kunna återvinna det svenska medborgarskapet genom anmälan kan inte göra det om han eller hon inte styrker att han eller hon därigenom förlorar det utländska medborgarskapet. För en utländsk medborgare som söker svenskt medborgarskap kan det enligt 6 § femte stycket vara ett villkor för naturalisation att sökanden inom viss tid styrker att han eller hon fått medgivande till befrielse från sitt utländska medborgarskap. Av ordalydelsen framgår att ett sådant villkor dels inte måste uppställas, dels kan efterges. I praxis har villkorsbefrielse aktualiserats bl.a. när lagstiftningen i det andra landet inte erkänner naturalisation som grund för befrielse från medborgarskap, när en flykting ansöker om naturalisation, när den som ansöker om svenskt medborgarskap får avslag på sin ansökan om befrielse från det andra medborgarskapet eller när det andra landet tar ut höga avgifter för en ansökan om befrielse. 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap, som ratificerades av Sverige år 1968, har till huvudsakligt syfte att reducera antalet fall av dubbla medborgarskap. En vuxen person som är medborgare i någon av konventionsstaterna och som av fri vilja förvärvar medborgarskap i en annan sådan stat skall enligt konventionen förlora sitt tidigare medborgarskap. Konventionen reglerar även frågor om fullgörande av värnplikt.

Propositionen

I propositionen anges inledningsvis att principen om undvikande av dubbelt medborgarskap i många delar har varit avgörande för utformningen av MedbL. Under den tid som förflutit sedan MedbL trädde i kraft har emellertid stora förändringar skett i samhället. Det är i dag, jämfört med för 50 år sedan, betydligt vanligare att personer bosätter sig i ett annat land än det där de föddes. Det kan vara en i grunden ofrivillig flytt orsakad av krig eller andra omständigheter eller en frivillig bosättning i ett annat land på grund av arbete eller familjebildning. Vidare anges i propositionen att utlänningar med hemvist i Sverige i svensk internationell privat- och processrättslig lagstiftning i stor utsträckning har kommit att jämföras med svenska medborgare genom att hemvistprincipen (dvs. att avgörande vikt skall fästas vid en persons hemvist när val mellan olika rättssystem uppstår) vunnit inträde framför nationalitetsprincipen (dvs. att vid val av tillämplig lag är parternas medborgarskap avgörande framför deras hemvist). Den ökade tillämpningen av hemvistprincipen har i sin tur fått till följd att betydelsen av en persons medborgarskap har minskat. I propositionen anges vidare att den allmänt ökade internationaliseringen bl.a. medfört att människor i högre utsträckning än tidigare känner verklig och djup anknytning till mer än ett land.

När det gäller praktiska fördelar för enskilda personer med dubbelt medborgarskap nämns i propositionen möjligheten att utan särskilt tillstånd kunna bosätta sig och arbeta i vart och ett av medborgarskapsländerna. En annan fördel är att det enkelt, utan hänsyn till eventuella visumregler, går att besöka ursprungslandet. Möjligheten att behålla det gamla medborgarskapet ger också en trygghet och underlättar för de människor som har tankar på att förr eller senare återvända till sitt ursprungsland. Enligt propositionen kan den trygghet som det innebär att ha det gamla medborgarskapet kvar bidra till en snabbare integrering i det nya samhället. Att få svenskt medborgarskap kan också i sig ses som ett viktigt led i integrationsprocessen. I propositionen behandlas fyra områden där problem kan uppstå till följd av att personer innehar dubbla medborgarskap. När det gäller rösträtt och valbarhet anges att den dubbla rösträtten - med

hänvisning till principen -en individ, en röst- - kan ses som ett hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap. Enligt propositionen finns i dag inte någon lagstiftningsmetod som på ett tillfredsställande sätt skulle lösa problemet med den dubbla rösträtten. Med hänsyn härtill och att det sannolikt är förhållandevis få människor som verkligen utnyttjar sin dubbla rösträtt gör regeringen den bedömningen att övervägande skäl talar för att tillåta dubbelt medborgarskap. Beträffande försämrade möjligheter att ge konsulärt bistånd anförs i propositionen att den som förvärvar svenskt medborgarskap efter ansökan eller anmälan skall informeras om de problem som kan uppstå och att han eller hon därmed huvudsakligen själv styr över risken att hamna i en utsatt position. Regeringens uppfattning är att eventuella svårigheter att lämna konsulärt bistånd inte är något starkt skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut. När det gäller skyldigheten att fullgöra värnplikt gör regeringen den bedömningen att med beaktande av de konventioner och överenskommelser som finns på området framstår problemen med skyldigheter för personer med dubbelt medborgarskap att fullgöra värnplikt i mer än ett land sammantaget som relativt små. Propositionen behandlar även säkerhetsaspekter och frågan om dubbelt medborgarskap skulle kunna leda till dubbla lojaliteter mot länder och således till lojalitetskonflikter. I propositionen anförs att det erfarenhetsmässigt är andra faktorer än ett eventuellt dubbelt medborgarskap som är avgörande för om en person kommer att ägna sig åt brottslig verksamhet som utgör en säkerhetsrisk för ett land och att de säkerhetsmässiga aspekterna på dubbelt medborgarskap internationellt inte upplevs som något problem. I propositionen anges vidare att vid den lämplighets- och säkerhetsbedömning som föregår en anställning inom försvaret kan även dubbelt medborgarskap vägas in som en av flera omständigheter. Regeringen anser således att inte heller säkerhetsaspekter utgör ett hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut. I propositionen anges att vid bedömningen av för- respektive nackdelar med dubbelt medborgarskap måste även vägas in att det finns ett stort antal personer med dubbelt medborgarskap bosatta i Sverige och att de undantag från huvudregeln som finns innebär att principen om undvikande av dubbelt medborgarskap redan i dag måste betraktas som i betydande grad modifierad. Av propositionen framgår att totalt ca 300 000 personer i Sverige beräknas ha dubbla medborgarskap antingen direkt enligt lagstiftningen, eller på grund av praxis genom villkorsbefrielse vid naturalisation. Trots att det redan i dag finns ett stort antal personer med dubbla medborgarskap har enligt propositionen inga tecken framkommit på att detta skulle ha medfört några mer påtagliga problem. Regeringen gör sammanfattningsvis den bedömningen att nackdelarna som kan följa av dubbelt medborgarskap framstår som relativt begränsade och att de enskildas intresse av att få inneha dubbelt medborgarskap väger tyngre. Regeringen föreslår därför att det bör bli fullt ut tillåtet att ha dubbelt medborgarskap. Detta innebär att nu gällande bestämmelser i MedbL som tar sikte på att begränsa dubbelt medborgarskap inte bör få någon motsvarighet i den nya lagen. Som en följd härav föreslås även att 1963 års konvention, som innehåller bestämmelser om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap, skall frånträdas. 1997 års europeiska konvention om medborgarskap, som trädde i kraft den 1 mars 2000, är neutral i fråga om dubbelt medborgarskap och överlämnar till konventionsstaterna att själva bestämma i vilken utsträckning dubbelt medborgarskap skall tillåtas. I propositionen anges att 1997 års konvention bärs upp av värderingar och principer som Sverige i alla delar kan ställa sig bakom. Enligt regeringens uppfattning råder det inte någon tvekan om att bestämmelserna i förslaget till ny medborgarskapslag står i överensstämmelse med konventionen. Åldersgränsen för fullgjord militärplikt skall för svensk del även nu anges till 30 år.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att Sverige ratificerar 1997 års europeiska konvention om medborgarskap.

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Dubbelt medborgarskap

Riksdagen godkänner att Sverige säger upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap och godkänner 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 11, 1999/2000:Sf640 yrkande 12 och 2000/01:Sf3 yrkandena 1-6. Reservation 1 (m)

2. Svenskt medborgarskap genom adoption

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om svenskt medborgarskap såvitt avser 3 § och avslår därmed motion 2000/01:Sf4 yrkande 1. Reservation 2 (kd)

3. Svenskt medborgarskap för statslösa barn och ungdomar

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om svenskt medborgarskap såvitt avser 6 § och avslår därmed motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 10, 2000/01:Sf4 yrkande 2 och 2000/01:Sf274 yrkande 10. Reservation 3 (kd)

4. Återkallelse av beslut om naturalisation

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf3 yrkande 9. Reservation 4 (m)

5. Språkkunskaper som villkor för svenskt medborgarskap

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Sf601, 2000/01:Sf1 och 2000/01:Sf2 yrkandena 1 och 2. Reservation 5 (m)

6. Svenskundervisning för invandrare

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf2 yrkande 3 och 2000/01:Sf3 yrkande 7. Reservation 6 (m)

7. Information och handläggning av medborgarskapsärenden

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Sf622 och 2000/01:Sf4 yrkande 3. Reservation 7 (kd)

8. Ceremonier för nya svenska medborgare

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf3 yrkande 8. Reservation 8 (m)

9. Ansökningskostnader

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Sf613, 1999/2000:Sf631, 2000/01:Sf632 och 2000/01:Sf634.

10. Lagförslagen i övrigt
Riksdagen antar regeringens förslag till

dels lag om svenskt medborgarskap, till den del det inte omfattas av punkt 2 och 3, med den ändringen att i övergångsbestämmelserna punkt 1 tredje meningen efter orden -bunden av- införs -bestämmelserna om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap (kapitel 1) i-,

dels lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor.

Stockholm den 6 februari 2001

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Gustaf von Essen (m), Mariann Ytterberg (s), Göran Lindblad (m), Lennart Klockare (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Cecilia Magnusson (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Margareta Cederfelt (m), Göte Wahlström (s) och Magda Ayoub (kd).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Dubbelt medborgarskap (punkt 1)

av Gustaf von Essen, Göran Lindblad, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).
Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen beslutar dels avslå regeringens förslag om att godkänna att Sverige säger upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap samt att godkänna 1997 års europeiska konvention om medborgarskap och dels tillkännage för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf3 yrkandena 1-6 och avslår motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 11 och 1999/2000:Sf640 yrkande 12.

Ställningstagande

Enligt vår mening minskas medborgarskapets stora betydelse inte på något sätt av den allmänna globaliseringen eller medlemskap i EU. Vi kan inte heller se att möjligheten att ha ett eller flera medborgarskap i sig skulle bidra till en bättre integration, det kan till och med vara tvärtom.

Vi anser att det ur principiell synpunkt är viktigt att en medborgare inte genom valhandlingar eller genom valbarhet bör kunna påverka den politiska utvecklingen i flera länder. Denna princip urholkas ytterligare genom regeringens förslag. En författningsändring som leder till dubbel rösträtt i nationella val bör därför enligt vår mening inte genomföras. Vidare är vi av den åsikten att ett av de viktigaste åtagandena en stat har gentemot sina medborgare är att fullt ut agera för att tillvarata sina medborgares intressen i samband med utrikesbesök. Den som har dubbelt eller flerfaldigt medborgarskap befinner sig i dessa fall i en mer utsatt position än personer med enbart

ett medborgarskap. Vår uppfattning är att en stor grupp människor med invandrarbakgrund i praktiken kan komma att uteslutas från tjänstgöring i försvaret bl.a. för att de följt statsmakternas intentioner vad gäller medborgarskap. Detta vore olyckligt för den etniska representativiteten och därmed försvarets förankring i hela det svenska samhället. Försvarets personal måste vara allsidigt användbar och ha samma skyldighet att delta i all verksamhet, även vid internationella insatser. En övergång till tillåtande av flera medborgarskap riskerar även att på sikt skapa ett A- och ett B-lag, främst bland Försvarmaktens anställda. Vi anser således att det inte föreligger något bärande motiv för att överge den grundläggande principen i svensk offentlig rätt om undvikande av dubbelt medborgarskap. De undantag från principen som finns redan i dag bör enligt vår mening även fortsatt gälla. Vi föreslår att riksdagen avslår propositionens förslag om att Sverige skall säga upp 1963 års konvention om undvikande av fall av flerfaldigt medborgarskap och godkänna 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Regeringen bör återkomma med förslag till kompletterande bestämmelser i nya medborgarskapslagen i enlighet med vad vi anfört.

2. Svenskt medborgarskap genom adoption (punkt 2)

av Rose-Marie Frebran och Magda Ayoub (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om svenskt medborgarskap såvitt avser 3 § och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf4 yrkande 1.

Ställningstagande

För att barn över 15 år skall få svenskt medborgarskap krävs viss hemvisttid. Skälen härför anges vara att samma regler skall gälla för adoptivbarn som för biologiska barn. Vi anser emellertid att en annan ordning kan gälla för adoptivbarn än vad som gäller för biologiska barn som ansöker om självständig naturalisation, eftersom familjeförhållandena skiljer sig åt. Barn som kommer till Sverige med sin familj har normalt samma medborgarskap som föräldrarna medan adoptivbarn oftast inte har samma medborgarskap som adoptivföräldrarna när barnet kommer till Sverige. Vi anser att barn som adopteras efter fyllda 12 år men före 18 års ålder skall ha rätt att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om en av föräldrarna är svensk medborgare. Regeringen bör återkomma med förslag till lagändring härom. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi här har framfört.

3. Svenskt medborgarskap för statslösa barn och ungdomar (punkt 3)

av Rose-Marie Frebran och Magda Ayoub (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om svenskt medborgarskap såvitt avser 6 § och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf4 yrkande 2 och avslår motionerna 1999/2000:Sf637 yrkande 10 och 2000/01:Sf274 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att det i medborgarskapslagen bör klargöras vem som skall kunna göra en anmälan om svenskt medborgarskap för ett statslöst barn. Om förälder eller annan vårdnadshavare saknas bör enligt vår mening en god man kunna göra anmälan. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört härom.

4. Återkallelse av beslut om naturalisation (punkt 4)

av Gustaf von Essen, Göran Lindblad, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).
Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4.
Riksdagen bifaller därmed motion 2000/01:Sf3 yrkande 9.

Ställningstagande

Det är stötande för den allmänna rättskänslan att t.ex. en terrorist eller grov narkotikabrottsling, eller en person som har begått grova brott och som har ljugit eller bluffat sig till ett svenskt medborgarskap, inte kan fråntas medborgarskapet.

Vi anser att regeringsformens regler om undantag från förbudet att beröva svenska medborgare medborgarskapet bör kompletteras. Möjligheten bör utredas att genom lag göra ytterligare undantag för den som förvärvat medborgarskapet genom naturalisation. Detta får dock inte leda till att en person blir statslös. Frågorna om hänsyn till statslöshet och betydelsen av dubbla medborgarskap bör regleras i lag. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om återkallelse av beslut om naturalisation.

5. Språkkunskaper som villkor för svenskt medborgarskap (punkt 5)

av Gustaf von Essen, Göran Lindblad, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).
Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5.
Riksdagen bifaller därmed motionerna 1999/2000:Sf601, 2000/01:Sf1 och 2000/01:Sf2 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

De flesta länderna i Europa har bestämmelser som säger att medborgarskap i landet kräver kunskaper i landets språk. Med ett medborgarskap följer såväl rättigheter som skyldigheter. Medborgarskapet är också enligt vår mening en viktig symbolisk handling och en reell markering av en djupare relation till Sverige. Genom att ställa krav på vissa svensk-kunskaper för att erhålla svenskt medborgarskap skulle också motivationen att delta i svenskundervisningen öka.

Vi anser att kunskaper i svenska språket och samhällskunskap bör vara en förutsättning för att erhålla ett svenskt medborgarskap. Dispensmöjligheter skall finnas för t.ex. äldre sökande. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8.

Riksdagen bifaller därmed motion 2000/01:Sf3 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att ett medborgarskap inte i första hand innebär att man blir medborgare i en kommun utan i staten Sverige. Det tillkommer därför riksdag och regering att utforma lämpliga ceremonier för nya svenska medborgare som skulle kunna administreras av landshövdingarna som agerar som regeringens och riksdagens representanter. Ingenting hindrar att även kommunerna involveras i ceremonierna. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om ceremonier vid erhållande av svenskt medborgarskap. Särskilda yttranden

1. Svenskt medborgarskap för statslösa barn och ungdomar (punkt 3)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anför:

Vi anser att alla statslösa barn som vistas i Sverige bör kunna ansöka om svenskt medborgarskap i och med att de får permanent uppehållstillstånd, utan något krav på viss hemvisttid.

2. Ansökningskostnader (punkt 9)

Gustaf von Essen, Göran Lindblad, Cecilia Magnusson och Margareta

Cederfelt (alla m) anför:

Utskottet anger i betänkandet att regeringen bör granska effekterna av avgifternas storlek och utformning. Vi vill framhålla att en avgift i sig i många fall fyller en avhållande funktion. Det är enligt vår mening viktigt att den enskilde noga överväger tidpunkten för sin ansökan om svenskt medborgarskap. Lägre avgifter skulle enligt vår uppfattning kunna leda till ett ökat antal icke seriösa ansökningar och därmed en ökad arbetsbörda för Migrationsverket. Vi anser att det för närvarande inte finns något skäl att överväga en sänkning av avgifterna i medborgarskapsärenden.

3. Ansökningskostnader (punkt 9)

Ulla Hoffmann och Sven-Erik Sjöstrand (båda v) anför:

Enligt vår mening är möjligheten att ansöka om svenskt medborgarskap en grundläggande mänsklig och demokratisk rättighet. Kostnaden för att ansöka om naturalisation är i dag 1 500 kr. Det är en stor utgift för personer med låga inkomster. Många invandrade personer är av olika anledningar beroende av socialbidrag. Kostnaden för att ansöka om svenskt medborgarskap ryms inte inom det ekonomiska biståndet enligt socialtjänstlagen. Enligt vår mening begränsar detta med stor sannolikhet individens möjlighet att ansöka om svenskt medborgarskap.

Migrationsverket erhåller i dag anslag som skall täcka kostnaderna för själva handläggningen medan avgifterna går till statskassan. En förändring av avgifterna medför därför inte ökade utgifter utan endast minskade statliga intäkter. Vi anser att regeringen bör se över systemet med avgifter i samband med förvärv av svenskt medborgarskap med målsättningen att svenskt medborgarskap skall kunna sökas kostnadsfritt. Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 1999/2000:147 Lag om svenskt medborgarskap har regeringen (Kulturdepartementet) föreslagit

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om svenskt medborgarskap,
2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor,
3. att riksdagen godkänner att Sverige säger upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap (avsnitt 5),
4. att riksdagen godkänner 1997 års europeiska konvention om medborgarskap (avsnitt 22).

(Lagförslagen återfinns som bilaga 2)

Följdmotioner

2000/01:Sf1 av Jeppe Johnsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på svenskkunskaper och dispensmöjligheter.

2000/01:Sf2 av Inger René m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag där dokumenterade språkkunskaper och kunskaper i samhällskunskap krävs för erkännande av svenskt medborgarskap.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på hur språk- och samhällskunskapsprov för erkännande av svenskt medborgarskap kan utformas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om konkurrensutsättning av utbildningen svenska för invandrare.

2000/01:Sf3 av Margit Gennser m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår regeringens förslag att överge principen om undvikande av dubbelt medborgarskap.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att säga upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående dubbel rösträtt och dubbelt medborgarskap.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående möjlighet till konsulärt bistånd vid dubbelt medborgarskap.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående värnplikt och säkerhetsaspekter vid dubbelt medborgarskap.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående integration och dubbelt medborgarskap.

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på lämpliga former för att bibringa blivande medborgare kunskaper om den gemensamma värdegrund som Sverige under århundraden byggt upp, i enlighet med vad som anförs i motionen.

8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på lämpliga ceremonier vid förvärv av svenskt medborgarskap, i enlighet med vad i motionen anförs.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående förlust av svenskt medborgarskap.

2000/01:Sf4 av Magda Ayoub m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag att adoptivbarn, som fyllt 12 år men inte 18 år, genom anmälan och utan krav på hemvist skall få förvärva svenskt medborgarskap.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att klargöra vem som skall göra en medborgarskapsanmälan för ett statslöst barn.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Migrationsverket skall utge grundlig information vid ansökan om dubbelt medborgarskap.
Motioner från allmänna motionstider

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Sf601 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att det för erhållande av svenskt medborgarskap för utländsk medborgare skall införas krav på dokumenterade kunskaper i vardagligt användande av det svenska språket i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Sf613 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör sträva efter ett kostnadsfritt ansökningsförfarande för svenskt medborgarskap.

1999/2000:Sf622 av Viola Furubjelke och Sonia Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att medborgarskapsfrågor skall handläggas av Integrationsverket.

1999/2000:Sf631 av Yilmaz Kerimo (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnader vid ansökan om svenskt medborgarskap.

1999/2000:Sf637 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medborgarskap för statslösa barn,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dubbelt medborgarskap.

1999/2000:Sf640 av Yvonne Ruwaida (mp) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade

Regeringens proposition
1999/2000:147

Lag om svenskt medborgarskap

Prop.
1999/2000:147

---

medborgarskap används därför Migrationsverket genomgående i lagförslaget. Migrationsverket används också som namn på myndigheten i texterna i övrigt när det gäller uppgifter för myndigheten som hör i hop med den nya lagen. Däremot används namnet Statens invandrarverk i samband med redogörelser för den nuvarande medborgarskapslagen och för myndighetens remissyttrande.

5 Dubbelt medborgarskap

5.1 Inledning

Den nuvarande svenska medborgarskapslagstiftningen bygger på att dubbelt medborgarskap i princip bör undvikas. De skäl som anförts för denna hållning hänger främst samman med att undvika rösträtt och valbarhet i flera länder, att dubbelt medborgarskap kan innebära problem när det gäller att ge konsulärt bistånd i det andra medborgarskapslandet, att begränsa skyldigheten att fullgöra värnplikt till ett land samt att dubbla lojaliteter kan innebära säkerhetsproblem.

Det har vidare i olika sammanhang anförts att varje stat har ett berättigat intresse av att landets medborgare inte samtidigt är medborgare i en annan stat och att det ur ordningssynpunkt är fördelaktigt med ett system som bara tillåter medborgarskap i en stat. Detta skulle t.ex. undanröja behovet av överenskommelser mellan olika stater för reglering av en persons medborgarrättsliga skyldigheter gentemot de olika staterna.

Principen i fråga om dubbelt medborgarskap har i många delar varit avgörande för utformningen av lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap (MedbL). Flera av lagens bestämmelser har till syfte att begränsa uppkomsten av dubbla medborgarskap. Enligt 4 § återvinner en tidigare svensk medborgare inte svenskt medborgarskap om han inte styrker att han därigenom skulle förlora det utländska. Enligt 6 § femte stycket MedbL kan det vara ett villkor för naturalisation att sökanden inom viss tid styrker att han eller hon fått medgivande till befrielse från sitt tidigare medborgarskap. I 7 § MedbL föreskrivs att svenskt medborgarskap förloras bl.a. av den som förvärvar utländskt medborgarskap efter ansökan eller uttryckligt samtycke. 7 a § MedbL har till syfte att genom avtal begränsa antalet dubbla medborgarskap.

Med begreppet dubbelt medborgarskap avses att en person har fler än ett medborgarskap.

5.2 Dubbelt medborgarskap godtas fullt ut

<p>Regeringens förslag: Nu gällande princip om undvikande av dubbelt medborgarskap överges. Innehav av dubbelt medborgarskap blir därmed fullt ut möjligt.</p>

Riksdagen godkänner att 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap sägs upp.

Prop. 1999/2000:147

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Riksdagens ombudsmän* och *Svea hovrätt* ifrågasätter dock om konsekvenserna för rösträtten vid val till Europaparlamentet har beaktats i tillräcklig utsträckning. *Justitiekanslern* anser att kommittén inte behandlat de återverkningar som de utökade möjligheterna till dubbelt medborgarskap kan få på det internationellt privat- och processrättsliga området, särskilt när det gäller familjerätten, och att denna brist bör botas under det fortsatta beredningsarbetet. *Rikspolisstyrelsen* har ingen erinran mot förslaget men menar att kommittén synes ha bagatelliserat de principiella invändningar som kan resas mot dubbelt medborgarskap.

Försvarsmakten är negativ till förslaget och anser att grundprincipen att undvika dubbelt medborgarskap bör behållas. Försvarsmakten framhåller att personer med dubbelt medborgarskap kommer att vara uteslutna från vissa militära uppdrag, att det ur säkerhetssynpunkt är tveksamt om en person med dubbelt medborgarskap skall inneha en krigsplacering i särskilt känsliga befattningar samt att de folkrättsliga problem som kan uppstå med en ökning av dubbla medborgarskap inte beaktats och utretts tillräckligt av kommittén.

Även *Hovrätten för Västra Sverige*, *Utlänningsnämnden*, *Riksrevisionsverket*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Sveriges Akademikers Centralorganisation* ger uttryck för kritik även om de inte är direkt negativa till förslaget. Riksrevisionsverket efterlyser en närmare analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

MedbL trädde, som nämnts, i kraft år 1951. Den tillkom under en tid som i flera avseenden skiljer sig markant från dagens förhållanden. Sedan dess har det skett en utveckling som innebär att utlänningar med hemvist i Sverige i stor utsträckning kommit att jämföras med svenska medborgare. Denna utveckling har sin viktigaste förklaring i att hemvistprincipen kommit att tillämpas på allt fler områden, vilket innebär att den stadigvarande bosättningen fått ökad betydelse för en persons rättigheter och skyldigheter. Medborgarskapet kan i motsvarande omfattning sägas ha minskat i betydelse.

Vidare har det sedan MedbL:s tillkomst skett en stark internationalisering. Det innebär bl.a. att det blivit vanligare att svenska medborgare arbetar och bor utomlands. Likaså förekommer internationellt studieutbyte på ett helt annat sätt än tidigare. Därtill

kommer att invandringen till Sverige lett till att vi numera lever i ett samhälle som allt mer präglas av etnisk och kulturell mångfald. Familjebildningar mellan svenska medborgare och utländska medborgare är en annan naturlig följd av internationaliseringen. Den nu beskrivna utvecklingen har också medfört att människor i högre utsträckning än tidigare känner verklig och djup anknytning till mer än ett land. I takt därmed har önskemålen om att få vara medborgare i mer än ett land blivit allt fler.

Bland de praktiska fördelar för enskilda som följer av dubbelt medborgarskap märks en möjlighet att utan särskilt tillstånd kunna bosätta sig och arbeta i vart och ett av medborgarskapsländerna. Ytterligare en fördel är att det enkelt, utan hänsyn till eventuella visumregler, går att besöka ursprungslandet. Det är självfallet även så att möjligheten att behålla det gamla medborgarskapet i olika avseenden underlättar för de människor som har tankar på att förr eller senare återvända till sitt ursprungsland. Sett från den enskildes synpunkt medför dubbelt medborgarskap vidare som regel en möjlighet att delta i parlamentsvalet i de länder där han eller hon är medborgare. En person som har mer än ett medborgarskap har därmed möjlighet att påverka den demokratiska utvecklingen i flera länder.

För den enskilde kan det vara svårt att avsäga sig sitt tidigare medborgarskap med allt vad det bär med sig i form av identitet, traditioner och kulturarv. Att det för dessa människor upplevs som angeläget att ha dubbelt medborgarskap är lätt att förstå, i synnerhet om de har planer på att i ett senare skede återvända till ursprungslandet. I förlängningen kan även den trygghet som det innebär att ha det gamla medborgarskapet kvar bidra till ökad trivsel och en snabbare integrering i det nya samhället. Att få svenskt medborgarskap kan också i sig ses som ett viktigt led i integrationsprocessen. Detta talar för en mer öppen attityd till dubbelt medborgarskap, men också för att underlätta för barn och ungdomar att förvärva svenskt medborgarskap. Att som i dag kräva att sökanden skall avsäga sig det gamla medborgarskapet vid en ansökan om svenskt medborgarskap kan avhålla många från att söka medborgarskap. Detta kan i sin tur motverka integrationen i det svenska samhället.

Önskemålen från enskilda att få ha dubbelt medborgarskap måste dock ställas mot de skäl mot dubbelt medborgarskap som är grunden för den nuvarande principen. Det är därför nödvändigt att göra en samlad bedömning av för- respektive nackdelar med dubbelt medborgarskap. Regeringens utgångspunkt vid denna bedömning är att den nuvarande ordningen bör bestå endast om betydande nackdelar kan påvisas med en ordning som i större utsträckning än i dag tillåter dubbla medborgarskap.

Vid denna bedömning bör även vägas in att det finns ett stort antal personer med dubbelt medborgarskap bosatta i Sverige och att de undantag från huvudregeln som finns innebär att principen om undvikande av dubbelt medborgarskap redan i dag måste betraktas som i betydande grad modifierad.

Det är, som tidigare sagts, främst fyra områden där problem kan uppstå till följd av att personer innehar dubbla medborgarskap. I det

följande kommer dessa områden och deras betydelse för frågan om tillåtande av dubbelt medborgarskap att behandlas närmare. Prop. 1999/2000:147

Rösträtten och valbarheten

Den dubbla rösträtten kan – med hänvisning till principen ”en individ, en röst” – ses som ett hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap. Principen gäller dock i första hand ett och samma val. Det är också i den situationen som principen gör sig gällande med störst styrka. Frågan är vilken tyngd principen bör tillmätas när det som nu handlar om valdeltagande i olika länder.

En röst i ett parlamentsval innebär att den röstande bl.a. ger sitt stöd för en viss inriktning av det aktuella landets försvars-, utrikes- och säkerhetspolitik. Ur principiell synpunkt är det rimligt och önskvärt att en enskild är med och påverkar inriktningen av nämnda politikområden endast i ett land.

I tidigare utrednings- och lagstiftnings-sammanhang har två olika metoder för att undvika dubbelröstande diskuterats och avvisats. Den ena lösningen är att en person med dubbelt medborgarskap skulle avge en försäkran om att utöva sin rösträtt endast i det ena landet. Metoden har förkastats därför att den bl.a. sannolikt strider mot folkrättsliga regler. Därtill kommer att rösträtten rimligen inte kan sägas vara föremål för individens dispositionsrätt på det sättet att han eller hon kan avtala bort den. Den andra metoden som diskuterats är ingående av bilaterala avtal. Mot denna metod har anförts att genomförandet skulle kräva omfattande och tidsödande internationellt förhandlingsarbete (DsA 1986:6 s. 123, prop. 1990/91:195 s. 94, återkallad genom skr. 1991/92:27).

Regeringen gör i dag ingen annan bedömning när det gäller dessa metoder. Enligt regeringens uppfattning är inte heller en lösning som innebär att endast i Sverige bosatta personer med dubbelt medborgarskap får rösta i riksdagsvalet en framkomlig väg för att begränsa möjligheten att rösta dubbelt. Det finns därför inte några nära till hands liggande lösningar när det gäller frågan om den dubbla rösträtten.

Frågan är då i vilken utsträckning det kan förväntas att möjligheten att rösta dubbelt också utnyttjas.

Det finns ingen statistik som visar i vilken omfattning dubbel rösträtt utnyttjas. I tidigare utrednings- och lagstiftningsarbete har emellertid den slutsatsen dragits att så sker endast i begränsad omfattning (DsA 1986:6 s. 101, prop. 1990/91:195 s. 94). Denna slutsats överensstämmer med vad 1997 års medborgarskapskommitté erfarit i sina kontakter med i Sverige bosatta personer med dubbelt medborgarskap. Sammanfattningsvis kan den bedömningen göras att det sannolikt är förhållandevis få människor som verkligen utnyttjar sin dubbla rösträtt.

Dubbelt medborgarskap leder även till dubbel valbarhet. Regeringen delar kommitténs uppfattning att detta - med hänsyn till krav på närvaro,

väljarkontakter och liknande – är en närmast teoretisk fråga som inte behöver tillmätas någon vikt i sammanhanget.

Några remissinstanser berör problemet med val till Europaparlamentet. Instanserna pekar på att dubbelt medborgarskap i detta val kan leda till att en person har flera röster i ett och samma val. Enligt 1 kap. 4 § vallagen (1997:157) har unionsmedborgare rösträtt vid val till Europaparlamentet i Sverige under förutsättning att de har fyllt arton år senast på valdagen, är folkbokförda här samt inte röstar i någon annan medlemsstat i EU. I de bindande och detaljerade EG-rättsliga bestämmelser som finns om val av företrädare till Europaparlamentet, främst den så kallade valrättsakten, fogad till rådets beslut 76/787/EKSG/EEG/Euratom, av den 20 september 1976 och rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare, stadgas att vid val av företrädare till församlingen får ingen rösta mer än en gång i samma val. I direktiv 93/109/EG finns vidare bestämmelser om att medlemsstaterna skall utbyta information för att säkerställa att ingen röstar mer än en gång. Valrättsaktens och direktivets bestämmelser har införlivats i vallagen. Det finns mot denna bakgrund inget som tyder på att detta utgör något problem i dag.

Med beaktande av det anförda anser regeringen att dubbel rösträtt och valbarhet inte är ett skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Möjligheterna att ge konsulärt bistånd

Problemen i fråga om möjligheterna att ge konsulärt bistånd har sin grund i att en stat enligt folkrätten i princip inte har rätt att intervensera hos en annan stat för någon av sina medborgare som är medborgare också i den andra staten (jfr artikel 4 i 1930 års Haagkonvention för lösande av vissa konflikter mellan medborgarskapslagar).

Detta innebär emellertid inte att en stat är helt utan möjlighet att hjälpa en av landets medborgare som befinner sig i något annat land där han eller hon också är medborgare. För det första anses diplomatiska underhandskontakter vara tillåtna så länge dessa accepteras av den andra staten. För det andra utesluter konventionsbestämmelsen inte heller ett ingripande i de situationer då detta kan anses vara påkallat av humanitära skäl. Möjligheterna för en stat att i sådana situationer agera för sina medborgare är emellertid i realiteten till stor del beroende av den andra statens goda vilja. Den som har dubbelt medborgarskap befinner sig således i dessa fall i en mer utsatt position än personer med enbart ett medborgarskap.

Den som beviljas svenskt medborgarskap och som även tillåts att behålla sitt gamla medborgarskap uppmärksammas i dag på de konsulära problemen i en bilaga som Statens invandrarverk bifogar beslutet om svenskt medborgarskap. Den som förvärvar svenskt medborgarskap efter ansökan eller anmälan är således informerad om de problem som kan

uppstå och styr därmed huvudsakligen själv över risken att hamna i en situation av det nu aktuella slaget. Finns det en sådan risk, kan han eller hon låta bli att resa till landet i fråga och därmed undgå problem. Företas resan ändå, så är det i vart fall i medvetande om att de svenska myndigheternas möjligheter att bistå vid vistelse i det andra landet är begränsade. Den enskilde kan även välja att söka befrielse från det andra medborgarskapet.

Mot bakgrund härav är, enligt regeringens uppfattning, eventuella svårigheter att lämna konsulärt bistånd inte något starkt skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Skyldigheten att fullgöra värnplikt

Frågor som hänger samman med dubbelt medborgarskap och fullgörande av värnplikt regleras i 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap (SÖ 1969:24) samt i 1977 års protokoll om ändring av konventionen (SÖ 1978:117). Sverige har på området vidare träffat särskilda överenskommelser med övriga nordiska länder samt med USA och Argentina. Frågorna regleras även i 1997 års konvention.

Gemensamt för 1963 års konvention och de särskilda överenskommelserna liksom för 1997 års konvention är att de syftar till att den som är medborgare i mer än en avtalsslutande stat inte skall behöva göra värnplikt i mer än en av dem. Eventuella problem är därmed i praktiken begränsade till personer som är medborgare i Sverige och i ett land som varken har tillträtt någon av konventionerna eller träffat en särskild överenskommelse med Sverige. Som regel uppstår dock inte heller i dessa situationer något problem vilket beror på att flertalet stater generellt intar den ståndpunkten att värnplikt i princip endast skall fullgöras i en stat även om personen i fråga har dubbelt medborgarskap.

Av 4 kap. 3 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt framgår att den som har dubbelt medborgarskap – även om den andra medborgarskapsstaten inte är ansluten till 1963 års konvention – kan befrias från värnplikt här om han har fullgjort militärtjänst i sitt andra hemland. Det är tillräckligt att den enskilde väljer att göra militärtjänst i ett annat land om det också står klart att tjänstgöringen kommer att fullgöras i det andra landet, allt under förutsättning att utbildningen till längd och effektivitet är likvärdig med den svenska. I det motsatta fallet, dvs. att någon först gjort värnplikt i Sverige och därefter rest till sitt andra hemland, kan det däremot inte uteslutas att denne kan komma att tvingas göra militärtjänst även där. Den aspekten på problemet synes emellertid vara av huvudsakligen teoretisk art.

Mot denna bakgrund och med beaktande av de konventioner och överenskommelser som finns på området framstår problemen med skyldigheter för personer med dubbelt medborgarskap att fullgöra värnplikt i mer än ett land sammantaget som relativt små. De utgör således inte något hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Säkerhetsaspekter har av tradition ansetts vara ett viktigt skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap. Med säkerhetsaspekter avses i detta sammanhang främst frågan om dubbelt medborgarskap kan öka benägenheten att medverka i brottslighet riktad mot statliga intressen. Frågeställningen har sin grund i uppfattningen att dubbelt medborgarskap skulle kunna leda till dubbla lojaliteter mot länder och således till lojalitetskonflikter.

Försvarsmakten uttalar i sitt remissyttrande att den inte kan dela kommitténs slutsats att fördelarna för den enskilde att ha dubbelt medborgarskap överväger de problem som uppkommer om dubbelt medborgarskap tillåts i en ökad omfattning. Försvarsmakten anser att den nuvarande principen att undvika dubbelt medborgarskap skall behållas.

Försvarsmakten pekar i sitt yttrande särskilt på följande. Beträffande en del internationella uppdrag, främst fredsbevarande operationer, kan en persons dubbla medborgarskap vara direkt olämpligt och utesluta personen från sådana uppdrag. Sverige har genom överenskommelser med andra stater, främst i s.k. säkerhetsskyddsavtal, åtagit sig att inte vidarebefordra hemlig information som erhållits från en annan stat till utländska medborgare. Till denna kategori torde höra personer med dubbelt medborgarskap. Vidare är dubbelt medborgarskap en av de aspekter som bör vägas in vid den säkerhetsprövning som Försvarsmakten har att göra enligt 11 § säkerhetsskyddslagen (1996:627). Vid denna prövning kan det uppstå tvekan om en person med dubbelt medborgarskap skall inneha en krigsplacering i särskilt känsliga befattningar. Anställda inom Försvarsmakten med dubbla medborgarskap kommer att vara uteslutna från vissa uppdrag och härigenom föreligger en risk för särbehandling av dessa personer. Slutligen anser Försvarsmakten att kommittén inte i tillräckligt stor utsträckning har tagit hänsyn till och utrett de folkrättsliga problem som kan uppstå, exempelvis på grund av förbudet att tvinga en motparts medborgare att delta i krigsoperationer som är riktade mot deras land.

Vid de kontakter som kommittén under utredningsarbetet hade med Rikspolisstyrelsen/Säkerhetspolisen och Försvarsmakten framkom att det erfarenhetsmässigt är andra faktorer än ett eventuellt dubbelt medborgarskap som är avgörande för om en person kommer att ägna sig åt brottslig verksamhet som utgör en säkerhetsrisk för ett land. Av betänkandet framgår vidare att inte något av de länder som tillfrågats i kommitténs undersökning uppgav sig ha erfarenhet av att innehavet av dubbelt medborgarskap haft någon betydelse i samband med brott mot rikets säkerhet. Även i övrigt visade resultatet av undersökningen tydligt att de säkerhetsmässiga aspekterna på dubbelt medborgarskap internationellt inte upplevs som något problem.

Det som Försvarsmakten framfört i fråga om den internationella verksamheten och eventuella folkrättsliga problem bör enligt regeringens mening kunna hanteras genom att personal med dubbelt medborgarskap inte ges uppdrag där just innehavet av dubbla medborgarskap bedöms

utgöra ett problem. Enligt 7 § 3 säkerhetsskyddslagen skall en säkerhetsprövning göras i syfte att förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet. Säkerhetsprövningen skall klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt (11 § säkerhetsskyddslagen). Vid den lämplighets- och säkerhetsbedömning som således föregår en anställning inom försvaret kan även dubbelt medborgarskap vägas in som en av flera omständigheter.

Sammantaget anser regeringen att inte heller säkerhetsaspekter utgör ett hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Andra frågor

En situation av annat slag där dubbelt medborgarskap i och för sig skulle kunna tänkas skapa problem är då Sverige begär en person med dubbelt medborgarskap – varav det ena svenskt – utlämnad till Sverige på grund av brott. Riktas begäran mot den andra stat som personen är medborgare i, finns det risk för att begäran avslås eftersom många länder inte tillåter att man lämnar ut sina egna medborgare för lagföring i något annat land. Samma förhållanden gäller i den motsatta situationen, dvs. att ett annat land begär en person med bl.a. svenskt medborgarskap utlämnad från Sverige. Situationen är emellertid i praktiken mycket ovanlig och Sverige har, såvitt känt, hittills aldrig råkat ut för ett avslag på sådana grunder. Det bör i sammanhanget understrykas att ett vägrat utlämnande inte nödvändigtvis är liktydigt med att personen i fråga undgår rättegång. I många fall övertar vistelsestaten lagföringen för det aktuella brottet. Om reformen om att tillåta innehav av dubbelt medborgarskap fullt ut skulle visa sig medföra ökade problem vad gäller utlämning på grund av brott, kan det dock bli aktuellt med en översyn av dessa bestämmelser.

I regeringsformen (RF) och vissa andra författningar finns krav på svenskt medborgarskap för att inneha vissa anställningar och uppdrag (se t.ex. 11 kap. 9 § RF). Den som är svensk medborgare uppfyller detta krav, oavsett om personen är medborgare även i ett annat land. I de fall en särskild säkerhetsprövning skall göras kan dock dubbelt medborgarskap vägas in som en aspekt i bedömningen (se resonemanget ovan under Säkerhetsaspekter m.m.). I sammanhanget kan hänvisas till Kommittén om medborgarskapskrav i lagstiftningen som skall redovisa sitt arbete senast den 1 december 2000 (dir. 1999:4 och 2000:3). I kommitténs uppdrag ingår bl.a. att pröva relevansen av befintliga krav och vid behov föreslå författningsändringar.

Ett annat förhållande som bör beaktas är att det, som nämnts ovan, redan i dag finns ett stort antal personer bosatta i Sverige med dubbelt medborgarskap. 1997 års medborgarskapskommitté har med utgångspunkt i ett statistiskt underlag gjort bedömningar och uppskattningar av hur många personer som kan antas ha dubbelt medborgarskap. Enligt kommitténs beräkning rör det sig om ungefär 300 000 personer. Att

antalet kunnat bli så stort beror på att gällande lagstiftning och praxis redan i dag i förhållandevis många situationer medger undantag från huvudregeln om att dubbelt medborgarskap bör undvikas.

Som nämnts ovan har hemvistprincipen kommit att tillämpas i allt högre utsträckning framför nationalitetsprincipen i den internationellt privat- och processrättsliga lagstiftningen. Om dubbelt medborgarskap skulle tillåtas fullt ut, skulle detta därför inte få några nämnbara återverkningar på det området.

Ett annat exempel på uppluckringen av principen om att undvika dubbelt medborgarskap hänger samman med 1979 års ändring av 1 § MedbL, som innebar att ett barn alltid förvärfvar svenskt medborgarskap vid födelsen om modern är svensk. Lagändringen förväntades innebära ett ökat antal dubbla medborgarskap för barn och det tillskapades därför samtidigt en möjlighet att ingå avtal med andra stater för att avveckla det ena medborgarskapet vid uppnådd myndig ålder (7 a § MedbL). Något sådant avtal har emellertid inte ingåtts vilket får konsekvensen att dessa barn som regel behåller dubbelt medborgarskap in i vuxen ålder. I praktiken kan därför frånvaron av sådana avtal sägas innebära en ökad acceptans av dubbelt medborgarskap även för vuxna.

De resurser som de tillämpande myndigheterna i dag lägger ner på frågor och bedömningar som hänger samman med villkorat medborgarskap (6 § femte stycket MedbL) är inte obetydliga. Om dubbelt medborgarskap blir tillåtet fullt ut kommer bestämmelsen om villkorat medborgarskap att tas bort. Det underlättar för den enskilde men kan även underlätta myndigheternas hantering av medborgarskapsärenden.

Ställningstagande till frågan om dubbelt medborgarskap

Trots att det, som tidigare nämnts, redan i dag finns ett stort antal personer bosatta i Sverige med dubbelt medborgarskap har det inte framkommit några tecken på att detta skulle ha medfört några mer påtagliga problem. Med hänsyn till det höga antalet borde eventuella problem av annan än obetydlig art ha visat sig vid det här laget. Att så inte skett kan tas till intäkt för att problemen är av begränsad omfattning.

De svenska erfarenheterna ligger väl i linje med vad som framkommit i kommitténs internationella undersökning. De länder som tillåter dubbelt medborgarskap har i sina svar till kommittén således inte gett uttryck för att denna hållning i sig skulle ha skapat några problem av betydelse.

Den internationella utvecklingen får för övrigt sägas innebära att dubbelt medborgarskap tilläts i allt större utsträckning. Inte något av de länder som ingår i kommitténs undersökning redovisar planer på att minska möjligheterna till dubbelt medborgarskap utan förekommande strömningar rör sig i stället åt andra hållet. Ett annat uttryck för den internationella utvecklingen är att 1997 års konvention, till skillnad från 1963 års konvention, är neutral i frågan.